

{ DÜNYA }

'küçük ortadoğu': Lübnan

Genel grevin gerek düşük katılım, gerekse yolların ordu tarafından kesilmesi yüzünden çökmesiyle birlikte, Şii ve Sünni milisler arasında mini sokak savaşları başladı. Böylece yalnızca Hizbullah'ın değil, hemen her dini cemaatin, özellikle Sünnilerin de kendi silahlı güçlerine sahip olduğu ortaya çıkmış oluyordu. Ne ki ajanslar, Hizbullah'ın askeri üstünlüğünü tartışmasız bir biçimde kanıtladığını ve Beyrut'un batı bölgesinin denetimini eline aldığını bildiriyordu.

SİBEL ÖZBUDUN - TEMEL DEMİNER

Ortadoğu "geneli"nin özeti ya da bir başka deyişle "hülâsası", "Küçük Ortadoğu" diye anılmayı hak eden Lübnan'dır...

Bu bağlamda Ortadoğu'yu konuşmak, onun siyasal laboratuvarı olan Lübnan'ı irdelemeyi "olmazsa olmaz" kılarken; Lübnan'da "olup-bit(mey)en"ler ise, Ortadoğu'da ne olacağını şaşmaz verilerini oluşturmaktadır.

"Hemen Şimdi" Ortadoğu!

Eski Almanya Dışişleri Bakanı Joschka Fischer'in, "Bush'un Ortadoğu siyaseti bir şeyi reddedilemez bir biçimde başarmayı becerdi: Bölgeyi baştan aşağı istikrarsızlaştırdı. Bunun dışında, sonuçların ABD'nin başarmayı umduğu şeyle yakından uzaktan alakası yok," saptamasında karakterize olan Ortadoğu'nun "hemen şimdi"sine kısaca göz atarsak:

"Büyük Ortadoğu Projesi"yle ("BOP") "Pax-Americana"nın bölgeye dayatılma girişiminin, giderek daha fazla karaya oturduğu güzergâhta, bırakın "ABD

çözümü"nü hayata geçirilmesini, soru(n)ların yarı çapı -içinden çıkılmazcasına- genişledi...

Yani ABD'nin "BOP" ile amaçladığı hedefler gerçekleşmedi. Bunun yerine Irak'ın işgaliyle birlikte bu ülkede İran'ın siyasi nüfuzunu artırmasıyla bölgede sorunlar genişlemiş oldu. Irak ile İran'ı "çevreleyemeyen" ABD, Suriye-İsrail barışını sağlayarak Tahran'ı bölgede yalnızlaştırmayı yöneldiyse de, bu da bir sonuç vermedi, vereceğe de benzemiyor...

ABD Ortadoğu'da sıkışmış durumdadır; bunun bir ucunda Irak diğer ucunda da İran gerçeği yatmaktadır!

Herkesin bilgisi dahilinde: Irak'taki ABD zulmü karaya oturdu. Artık "sonuç almıyor"; tersine isyanın münbit zeminini oluşturuyor. Irak'taki isyan dalga dalga tüm bölgeye yayılıyor.

Ahmed Amrabi'nin ifadesiyle, "Hizbullah'ın İsrail'e karşı en önemli Arap panzehirini temsil ettiği kanıtlanır"ken; Hizbullah'ın ruhani lideri Muhammed Hüseyin Fadlallah da ekliyor: "Direnişin Amerikan mütefiki 'ılımlı Araplar'ın kafasını karıştırmamasından dolayı Bush yönetimi Lübnan, Filistin ve Irak'taki direniş hareketlerini bastırmaya çalışıyor. Lübnan'daki sorunlar da mezhep temelli değil, siyasi!"

Evet, evet (solun içinde aktif özne olarak yer almadığı) bölgedeki direniş yüzlerce yıllık birikmiş siyasi soru(n)ları çözmeye çalışıyor; tam da bunun için ve böylelikle kitleselleşiyor. Örneğin, Hizbullah'ın Lübnan'da yaptıkları, Hamas'ın 2007 Haziran'ında Gazze'nin kontrolünü ele geçişini hatırlattı. Pek çok benzerlik söz konusu...

Emperyalistler bu gidişattan müthiş rahatsızlar.

Jerusalem Post'a göre, ABD Başkanı ve Yardımcısı Cheney, hâlâ ve her şeye karşın İran'ın vurulmasından yanalar. "Adını açıklamayan" İsraili bir yetkili, Bush'un, görev süresinin dolacağı 2008 sonuna kadar İran'a yönelik bir askeri müdahaleden

"uykumuzun bir ucunda bombalar bir ucunda hürriyet inancı sabaha kadar."[1]

yana olduğunu söyledi. Özetle Bush'un Ortadoğu'ya son ziyaretinin amacı, Filistin-İsrail barış sürecini derinleştirmek değil, Arapları İran'a karşı birleştirmektir.

David Ignatius'un formülüyle, "Bush yönetimi Filistin'de ilerleme sağlayacağına ısrar etse de, bir ABD-İsrail ihtilafı ihtimali de artar gibi görünürken"; "Filistin yönetimi ve Lübnan'daki hükümet yanlısı oluşum, Hamas ve Hizbullah'a İsrail ve ABD gibi yaklaşıyor. Direnişe karşı alınan bu tavır kanlı iç savaşlara yol açabilir," diye uyarıyor Ahmed Amrabi...

Evet bir barut fıçısına dön(dürül)müş Ortadoğu'daki durum, yani Robert Fisk'in ifadesiyle "Lübnan'daki şiddet [yani son çatışmalar -y.n.] Hizbullah'ın zaferi olarak nitelenmesi gereken bir durumla son bulurken Bush, Kaide, Hamas ve Hizbullah'ın yenileceğini duyuruyordu. Kaide yenilgiye uğratılmıyor, Hizbullah da Lübnan'da Hamas'ın Gazze'de kazandığı kadar mutlak bir iç savaş zaferi kazandı."

Dikkat!

Ortadoğu tablosu bu!

Ve bu kırılma tablosunda şu saptamaları dikkatle okuyalım:

The *Guardian*'dan Robert Fox, Nisan 2008'deki makalesinde, "Bu yaz Ortadoğu'da yeni savaşlar yaşanacağı konuşuluyor ve bu yeni bir şey değil," derken; "barış temennileri"(?! eşliğinde İsrail, Suriye, Hamas, Hizbullah ve ötekiler savaş hazırlığı yapıyorlar...

Örneğin Siyonist İsrail tarihinin en büyük tatbikatını gerçekleştirirken, Suriye aynı yönde hareket ediyor. Şam yönetimi halkı psikolojik olarak hazırlamakta zorlanmıyor. Hizbullah'ın İsrail'e savaşının psikolojik etkileri silinmiş değil. Kitleselleşen Hamas'ın yeni Hizbullah olabileceği öngörülüyor.

(DÜNYA)

Bu kapışmada başat roller; İlyas Harfuş'un, "İsrail, askeri tatbikatlarının Hizbullah veya Suriye'yle ilgisi bulunmadığını ifade ederken, savaş hazırlığının hedefi merak uyandırıyor," diye betimlediği Siyonist saldırganlık; Hamaslı Filistin ile Hizbullahlı Lübnan tarafından üstlenilecektir...

Siyonist devletin 60. kuruluş yıldönümünün kutlamalarında Bush, "İsrail 120. yaşını kutlarken Filistinlilerin de bir devleti olacak" dese de; söz konusu kapışmanın bir ucunda Gazze, öbür ucunda da Güney Lübnan duracaktır...

Bu denklemin "çözümü", nasıl olursa olsun "Küçük Ortadoğu" Lübnan'ı olduğu gibi, bütün bir Ortadoğu'yu da sarsacaktır...

Satranç Tahtası: Lübnan

Buraya kadar sıraladıklarımız çerçevesinde "Lübnan yine bir iç savaşın eşiğine geldi; bölüneceğine, bir ülke olarak tükendiğine" ilişkin yorumlara karşın, bir eşikte durdu. Lübnan bu eşikte ne kadar kalabilir? ABD Başbakan Yardımcısı Cheney'nin Ortadoğu'yla ilgili eski danışmanı David Wurmser'in, 'Bu kez farklı, çünkü ABD açısından Tahran, Şam ve Beyrut arasında bir fark kalmadı' dediği bir ortamda, bölgede giderek sertleşen savaş rüzgârlarına bakarak bu soruya iyimser bir cevap vermek oldukça zor.

Lübnan'da yaşananlar ölümcül bir satranç oyunundaki hamlelere benziyor. Bu satranç oyunu 2005'te Başbakan Hariri'nin bir bombalı suikasta kurban gitmesiyle açıldı. Bunu, iç savaştan bu yana ülkede istikrarı koruyan Suriye'nin çekilmesiyle sonuçlanan, Doğu Avrupa'daki renkli devrimleri anımsatan 'Sedir ağacı devrimi' girişimi izledi. Bu 'Sedir ağacı devrimi' sırasında Lübnan toplumunda, dini ve sınıfsal özellikler gösteren, ABD'nin 'Yeni Ortadoğu' taktiğiyle de uyumlu bir yanılma oluşmaya başladı. Bir tarafta ABD, AB yanlısı, orta sınıf, Hıristiyan, Suudi etkisi altında Sünni bir kamp; diğer tarafta, Maruni Hıristiyanların bir kısmı, Şiiler (Hizbullah) ve Suriye/İran etkisine yakın iki kamp oluştu.

Bu satrancın ikinci ve bugüne kadarki en büyük hamlesi, 2006 yazında İsrail'in büyük çaplı saldırısıydı. Bu saldırı, 1980'lerin başında İsrail ve ABD işgaline karşı direniş amacıyla kurulduktan sonra giderek güçlenen, İsrail'in Lübnan'ı terk etmesine neden olan, yaygın toplumsal dayanışma ağı, örgütlenmesi, askeri kapasitesiyle, İsrail'e karşı caydırıcı bir rol oynayan Hizbullah'ı tasfiye etmeyi ya da en azından yalnızlaştırarak, Lübnan'da bir iç savaşı tetikleme amaçlıyordu. Hizbullah beklenmedik bir direniş sergiledi. İsrail amacına ulaşamadı; geri çekilmek, bir anlamda yenilgiyi kabul etmek zorunda kaldı. 2006 yaz savaşı, Hizbullah'ın Lübnan'da, İslâm dünyasında prestijini arttırırken İsrail'in siyasi yapısı ve askeri özgüveni büyük bir sarsıntı geçirdi.

Lübnan satrancı, 'bir senden bir benden' türü suikastlarla devam ederken, 2007 Kasım ayında Suriye yanlısı devlet başkanının döneminin bitmesiyle yeni bir durum oluştu. Çünkü, iskemlelerin dini cemaatler temelinde bölüşüldüğü Lübnan parlamentosu yeni başkanı bir türlü seçemiyor, Hizbullah da 2006 savaşında kazandığı saygınlığa dayanarak nüfus içindeki payına uygun bir biçimde temsil edil-

mesine olanak sağlayacak siyasi reformlar talep ediyordu.

'Satranç hamleleri' birdenbire, ABD yanlısı (İsrail'e yakınlaşmaya başlayan) Dürzi lider Canbolat'ın, deyim yerindeyse Hizbullah'ın vezirini almaya kalkmasıyla hızlandı. Canbolat, Hizbullah'ın, 2006 savaşındaki zaferinin en önemli unsurlarından biri olan, bağımsız haberleşme, istihbarat ağına, havaalanı çevresindeki fiberoptik kablo sisteminin, kapalı devre televizyon kameralarını bahane ederek sökülmesini, İran elçisinin sınır dışı edilmesini talep etti. Hükümet de havaalanı güvenliğinden sorumlu General Mişel Süleyman'ı görevinden aldı. Hizbullah liderliği, bu hamleyi bir savaş ilanı olarak kabul ettiğini açıkladı, o sırada asgari ücret temelinde başlamakta olan genel greve açıktan destek verdi... Genel grevin gerek düşük katılım, gerekse yolların ordu tarafından kesilmesi yüzünden çökmesiyle birlikte, Şii ve Sünni milisler arasında mini sokak savaşları başladı. Böylece yalnızca Hizbullah'ın değil, hemen her dini cemaatin, özellikle Sünnilerin de kendi silahlı güçlerine sahip olduğu ortaya çıkmış oluyordu. Ne ki ajanslar, Hizbullah'ın askeri üstünlüğünü tartışmasız bir biçimde kanıtladığını ve Beyrut'un batı bölgesinin denetimini eline aldığını bildiriyordu. Tam bu noktada taraflar arasında yeniden bir diyalog başladı, Hizbullah lideri Nasrallah'ın 'Soruna başka bir çözüm bulacağız' yaklaşımını, Sünni lider Hariri (Hariri'nin oğlu) akılcı bulduğunu açıklıyor, hükümet de General Mişel Süleyman'ı görevine iade ediyor, Hizbullah'ın kablo sistemi ve kameraları sorununu bir başka güne bırakıyordu. Böylece Lübnan, bir iç savaşın eşiğinde durmuş oluyordu.

Lübnan'da yaşananları, tüm dünya basınının öncelikle bir ABD-İran çatışması bağlamında anlamlandırmaya çalışmış olması, David Wurmser'in saptamalarında gerçeklik payı olduğunu düşündürüyor. Bu açıdan bakınca da bölgede savaş rüzgârlarının İran'a doğru hızlanmakta, kimi olayların tırmanmakta olduğunu gösteren belirtiler görmek olanaklı.[2]

Evet, "Küçük Ortadoğu" Lübnan, şimdilerde bir satranç masasına dönüşmüştür!

The *Independent*'in formülüyle, "Lübnan başkalarının hırslarının aracı olmaktan kurtulamıyor. Hizbullah Suriye ve İran, hükümet de ABD, İsrail ve Suudi Arabistan tarafından kullanılıyor"ken; tüm "ateşkesler"e rağmen soru(n)lar yerli yerinde durmaktadır!

Çünkü Abdulbari Atwan'ın "Lübnan'da... ABD'nin iç savaş çıkarma planı"na dikkat çektiği gidışatta; Gassan Şerbel de haykırmaktadır: "Beyrut'ta yaşananlar, cehennemle bir randevunun daha habercisi" gibidir!

Evet, "Sorun Lübnan ile sınırlı değil, dünya çapında siyasi çekişmelerin odağı Ortadoğu ile bağlantılıdır," vurgusunu öne çıkartan Nuray Mert haklıdır.

Lübnan'da tartışmaya açılan Ortadoğu'nun yakın geleceğidir.

Bu geleceğin, hiçde ABD'nin öngördüğü gibi olmayacağına ilişkin emareler hızla oluşmaktadır.

Örneğin "Hizbullah'ın, 9 Mayıs 2008'de, Batı Beyrut'u işgal ederek gerçekleştirdiği darbe, Lübnan, bölge ülkeleri ve küresel güçler açısından, dengele-

ri değiştirecek bir atmosfere gidildiğini göstermektedir. Lübnan'ın, Hizbullah'ın kontrolüne geçmesi, daha 2006 yazında, II. Lübnan Savaşı çerçevesinde, kendisiyle çatışan İsrail'i rahatsız edecektir. Hizbullah'ın doğumu, İsrail'in, 1982'de Lübnan'ı işgal ettiği, mülteci kamplarındaki kullandığı şiddetle sivil kayıpları yoğunlaştırdığı ortamda, yerleşik Şii nüfusun infial duygularından kaynaklanmıştır. 1980-88 arasında gerçekleşen, İran-İrak savaşında, İran'ın Ortadoğu'daki yalnızlığını, Suriye'yle kurduğu ilişkiler zemininde aşmaya çalışması, Hizbullah'ın kurulmasını kolaylaştırdı. İran-Suriye işbirliği, Lübnan'da Hizbullah'ın kurulmasıyla meyvesini verdi. İran, bu sayede, Lübnan'daki politik aktörlerden biri hâline geldi. 2006 yazında yaşanan İsrail-Hizbullah çatışmasında, İsrail adeta İran'ın vekalet verdiği bir politik güçle boy ölçüştü. Üstelik ilk defa, bölgesel bir savaşta, kesin galip gelmedi. Bu önemli bir dönüm noktasıydı. Zira, Hizbullah'ın, Lübnan'daki prestijini, toplumsal bazda arttı. Hizbullah'ın yükselen prestijini, siyasal kazanımlarının yoğunlaşmasına neden oldu. [...]

Hizbullah'ın 9 Mayıs'ta gerçekleştirdiği darbe, Sünni ağırlıklı Arap dünyasında, ciddi bir rahatsızlığa neden oldu. II. Lübnan Savaşı'nda, İsrail'i değil de, Hizbullah'ı kınayan Suudi Arabistan, İran'ın bölgede artan ağırlığından çekinmektedir. ABD'nin 2003'te gerçekleştirdiği Irak işgalinden sonra, Irak'ın güneyinde Şiilik ilişkileriyle, politik belirleyiciliğini arttıran İran, 1982'den beri, Lübnan'da Hizbullah'a Suriye'yle birlikte verdiği destekle, bölgesel gücünü pekiştirdi. 9 Mayıs darbesi kalıcı olursa, Lübnan'daki egemen güç olma durumu ortadadır.[3]

Özetin özeti, Lübnan'daki çatışmalar sonrasında güç Hizbullah'ın elinde toplandı.

Yani Musib Naimi'nin ifadesiyle, "Lübnan'da yaşanan son olaylarda Hizbullah, İsrail ve ABD'nin planlarını destekleyen piyonlara teslim olmayacağını açıkça gösterdi."

Bir şey daha: "Lübnan'da bir Sünni-Şii çatışması değil, direnişçi-işbirlikçi çatışması yaşanıyor," diyen Abdulbari Atwan çok önemli bir gerçeği hepimizin bilgisine sunmaktadır...

Görünen köyün kılavuz istemediği çok açık: ABD'nin Ortadoğu'daki hedeflerinin Lübnan'da da tutması mümkün görünmemektedir. Küresel ve bölgesel çelişki "Küçük Ortadoğu"da yeniden su yüzüne çıkarken; *The Economist*'in şöyle haykırması boşuna değildir: "Lübnan sadece bir isim değil, gerçek bir ülke olarak bir arada kalacaksa, Hizbullah yapay bir devlet içinde ayrı bir devlet olarak hükmetmeye devam edemez."

Lübnan'ın yakın geleceği bu haykırışın yanıtına kitlenmiştir.

Nihayet yanıtın ne olacağı salt Lübnan'ın değil, tüm Ortadoğu'nun yeniden nasıl biçimleneceğinden etkin bir rol oynayacaktır.

25 Mayıs 2008 09:07:19, Ankara.

NOTLAR

[1] Cemal Süreya.

[2] Ergin Yıldızoğlu, "Lübnan Bir Kez Daha İç Savaşın Eşiğindedir", *Cumhuriyet*, 12 Mayıs 2008, s.12.

[3] Deniz Tansi, "BOP Beyrut'a Gömülüyor", *Cumhuriyet Strateji*, Yıl: 4, No: 203, 19 Mayıs 2008, s.13.